

Nhìn ra thế giới

Thư viện Quốc hội Mỹ và công việc bảo tồn tài liệu số

Thông tin đang được phát sinh ngày càng nhiều và đa dạng hơn bất kỳ thời đại nào trong lịch sử nhân loại. Các vật mang tin điện tử (tài liệu số, sách điện tử), đặc biệt là Internet đã làm cho hầu như mọi người đều có thể trở thành một “nhà xuất bản” khi có một máy tính cá nhân được nối mạng. Xã hội phải bảo tồn loại thông tin này như thế nào? Và có thể chuyển nó cho các thế hệ tương lai được không? Các thư viện và các cơ quan lưu trữ vật mang tin điện tử sẽ phân loại tài liệu số như thế nào, để cho người sử dụng chúng có thể dễ dàng tìm được những thông tin họ mong muốn trong các tài liệu số như họ có thể tìm một cuốn sách trên giá sách hiện nay?

Bảo tồn nội dung ở dạng số đã trở thành một thách thức chính yếu của xã hội hiện đại. Vào năm 1998, Thư viện Quốc hội Mỹ (TVQHM) đã phát triển một chiến lược số. Chiến lược này do một nhóm các nhà quản lý cao cấp của Thư viện soạn thảo, nhằm xác định vai trò và trách nhiệm của TVQHM trong môi trường số. Nhóm này do Phó Giám đốc về phát triển chiến lược và Phó Giám đốc về các dịch vụ thư viện và đăng ký bản quyền chỉ đạo. Nhóm đã tổ chức được nhiều cuộc họp nhằm xác định thực trạng hiện nay về lưu trữ và bảo tồn nội dung số. TVQHM đã góp phần tổ chức Ban tư vấn chiến lược số quốc gia (The National Digital Strategy Advisory Board). Ban có nhiệm vụ hướng dẫn TVQHM và các đối tác khi soạn thảo một chiến lược và một kế hoạch bảo tồn số để đề trình lên Quốc hội Mỹ xem xét và thông qua.

Cũng trong thời gian này, Giám đốc TVQHM - Ông James H. Billington đã phối hợp với Viện Hàn lâm khoa học Mỹ (The National Academy of Sciences- NAS) đánh giá tình hình đọc tài liệu của bạn đọc tại TVQHM, nhằm thoả mãn nhu cầu thông tin của người đọc trước những thách thức của sự phát triển nhanh chóng của thế giới số. Bản báo cáo của NAS có nhan đề “TVQHM trong thế kỷ 21: một chiến lược số cho TVQHM”. Bản báo cáo đưa ra khuyến nghị: TVQHM phải phối hợp với các cơ quan liên bang khác, thậm chí cả các cơ quan tổ chức thuộc khu vực nhà nước và tư nhân thúc đẩy hợp tác lưu trữ và bảo tồn thông tin số ở cấp quốc gia.

Tháng 10 năm 2000, Quốc hội Mỹ khi thông qua Luật công cộng 106-554 đã chấp nhận một ngân sách 99, 8 triệu đô la Mỹ cho TVQHM thực hiện nhiệm vụ nêu trong chương trình: “Chương trình xây dựng hạ tầng và bảo tồn thông tin số quốc gia” (The National Digital Information Infrastructure and Preservation Program- NDIIPP). TVQHM được Quốc hội Mỹ chọn lựa thực hiện bảo tồn số quốc gia, không chỉ vì chức năng và nhiệm vụ của Thư viện là tập hợp và bảo tồn một kho kiến thức và ý tưởng sáng tạo tổng hợp lớn nhất thế giới cho các thế hệ mai sau, mà còn ở chỗ Thư viện đã giữ vai trò hàng đầu trong những nhà cung cấp nội dung chất lượng cao trên Internet của nước Mỹ trong thời gian qua.

Cho tới nay, TVQHM đã trở thành nhà tiên phong trong lĩnh vực thông tin số của nước Mỹ và thế giới. Thậm chí, trước khi tạo dựng một trang Web toàn cầu, TVQHM đã và đang số hoá, chọn lọc những ấn phẩm trong vốn tài liệu phong phú của Thư viện chuyên sang dạng số. Đó là Chương trình Ký ức Mỹ (American Memory), bắt đầu được thực hiện thử nghiệm vào năm 1990. Ký ức Mỹ ban đầu là một dự án CD-ROM, nhằm cung cấp đĩa cho 44 trường học phổ thông và thư viện trên khắp nước Mỹ, để xác định mối quan tâm của người đọc tới các tài liệu quan trọng về lịch sử Mỹ trong vốn tài liệu phong phú của TVQHM. Đến năm 1994, chương trình thử nghiệm đã đi tới kết luận: rất nhiều người dân Mỹ mong muốn được đọc những tài liệu đó và họ còn đòi hỏi được đọc nhiều hơn nữa về lịch sử Mỹ và văn hoá Mỹ.

Ký ức Mỹ đã thực hiện mục tiêu của Jame H. Billington, khi nhà sử học này được Tổng thống Mỹ bổ nhiệm vào chức Giám đốc TVQHM năm 1987 là làm phong phú các khả năng tiếp cận kho tài liệu khổng lồ của TVQHM cho mọi công dân Mỹ. Đến ngày nay, đã có hơn 7, 5 triệu tài liệu của TVQHM và hơn 100 kho tài liệu của các thư viện lớn nhất nước Mỹ, của các cơ quan lưu trữ hàng đầu của Mỹ,... đã có thể đọc được trong Ký ức về lịch sử, văn hoá Mỹ trên mạng toàn cầu.

Nhưng NDIIPP còn có một nhiệm vụ hoàn toàn mới, đòi hỏi TVQHM phải tìm kiếm những giải pháp sáng tạo để bảo tồn thông tin số, đặc trưng của nền văn hoá hiện đại, nền văn hoá số. Đó là những giải pháp hoàn toàn khác với những giải pháp đã được TVQHM sử dụng bảo tồn tài liệu truyền thống của Thư viện trong nhiều năm qua, một kho tài liệu lớn nhất thế giới, trên 100 triệu đơn vị bảo quản.

Đến nay, TVQHM đã đi được những bước quan trọng trong tiến trình này, đó là:

- Đầu năm 2001, TVQHM thành lập Ban tư vấn chiến lược số quốc gia;
- Cuối năm 2001, Thư viện thành lập một loạt các tiểu ban, tập hợp trên 140 chuyên gia hàng đầu thảo luận các vấn đề bảo tồn thông tin số và các quyền công dân (quyền tiếp cận thông tin, quyền được bảo vệ các thông tin riêng tư);
- Tháng giêng và tháng tư năm 2002, hai nhóm nhỏ của Thư viện đã phối hợp soạn thảo một số kịch bản hợp lý về viễn cảnh tương lai của thông tin số;
- Tháng 10 năm 2002, Quốc hội Mỹ lại thông qua kế hoạch “Bảo tồn di sản số của chúng ta: kế hoạch cho NDIIPP” tạo cơ sở pháp lý cho TVQHM phối hợp phát triển hạ tầng cho quá trình tập hợp và bảo tồn tài liệu số.

Kế hoạch này tập trung vào ba dự án đầu tư:

- Các hình thức áp dụng và mô hình thực hiện;
- Các kỹ thuật cơ bản bảo tồn tài liệu số;
- Nghiên cứu cơ bản về bảo tồn tài liệu số.

Trong ba dự án đầu tư trên đây, dự án số một được tập trung ưu tiên. Từ đó TVQHM xây dựng và phát triển một mạng lưới các cơ quan, tổ chức tham gia, xác định rõ vai trò và trách nhiệm của từng tổ chức, cơ quan tham gia trong quá trình tập hợp và bảo tồn các tài liệu số quan trọng và cần thiết.

Thời gian thực hiện dự án từ 1 tới 3 năm, với nguồn kinh phí được cấp là khoảng 500.000 tới 3.000.000 đô la Mỹ. Đến tháng 12 năm 2003, các cơ quan, tổ chức tham gia

dự án chính thức được xác định và bắt đầu thực hiện dự án. Trong số các cơ quan này có 4 thư viện cấp quốc gia của Mỹ, các cơ quan lưu trữ quốc gia, các nhà xuất bản điện tử,...

Nguyễn Hữu Viêm Xử lý

Nguồn: <http://www.digitalpreservation.gov>